

Nu uitați că ați fost sclavi în Egipt...

De Getta Neumann

An de an ne adunăm în jurul mesei de Pesah ca să rememorăm o poveste de acum mii de ani. Care este esența sărbătorii de Pesah? Cronicarul exodului ne spune: "Și când te va întreba fiul tău într-o zi: 'Ce înseamnă lucrul acesta?' să-i răspunzi: 'Prin mâna Lui cea atotputernică, Domnul ne-a scos din Egipt, din casa robiei;".

Libertatea de a fi stăpâni pe destinul nostru este valoarea supremă, iar Torah ne îndeamnă mereu să nu uităm, să ne amintim și să transmitem experiența și învățătura trecutului. Și ne mai spune Torah în repetate rânduri: "Să nu-l asuprești pe străin și să nu-i faci rău, pentru că și voi ați fost străini în țara Egiptului." Să nu înrobești, să nu oprimi, ci să primești străinii în mijlocul tău, pentru că ai fost în Egipt și cunoști robia, știi ce înseamnă să nu fii liber și să fii străin. Să nu uiți de unde ai venit și să transmiți povestea. Mesajul e pâna astăzi de actualitate și e narativul identitar al poporului evreu și baza unei morale universale.

În prezent trăim săptămâni și luni de zile contrariul a ce sărbătorim în mod normal de Pesah: nu suntem liberi, nu ne putem mișca în voie, nici sărbători, ca în fiecare an, împreună cu cei mai apropiați nouă. Totuși, virusul nu ne-a învins spiritul. Valul de bancuri, accesele de râsete eliberatoare sunt un triumf. "Binecuvântat să fie umorul, cel mai bun mijloc de a rezista. Când suntem în stare să râdem de coronavirus, înseamnă că nu ne-a paralizat. Că în lăuntrul nostru avem resursele să ne confruntăm cu realitatea", spune scriitorul israelian David Grossman. In fiecare seară la ora opt, italieni, francezi, spanioli, olandezi, greci, elvețieni, israelieni ies la ferestre și aplaudă și cântă în semn de solidaritate și încurajare pentru medici și infirmieri, pentru toți cei care se luptă în prima linie, de multe ori insuficient echipați, împotriva pandemiei. Sper că, la o adică, și personalul sanitar din România să merite asemenea manifestări de solidarizare... E o vreme în care legăturile sufletești sunt și mai strânse, în care ne simțim și mai aproape, în pofida separării fizice. Vorbim cu prieteni, trimitem mesaje, ne asigurăm că celălalt e bine și trimitem un gând și o mângâiere virtuală.

Poate de mai bine de 100 de ani nu s-a întâmplat ca omenirea să aibă un inamic comun. Și e mai bine înarmată decât vreodată. Diferențele se nivelează, suntem mai uniți. Pe toate căile se transportă bolnavi și ajutoare dintr-un loc în altul, dintr-o țară în alta, de pe un continent pe altul. Fabricile care produc măști și ventilatoare funcționează fără întrerupere zi și noapte. Cercetătorii în laboratoare caută cu frenezie soluții. Tehnologia învinge barierele. Stăm acasă, izolați, mulți dintre noi singuri, dar vorbim, ne vedem pe Messenger, WhatsApp, Zoom. Reuniuni, serbări, seder Pesah, nunți se celebrează online! Prietenii mei au un program punctat de cursuri de italiană, ebraică, dans, meditație, de concerte, vizite în muzee și expoziții, conferințe. Unii au surmontat teama de a încălca regulamentul și pliază litera legii pentru a o adapta la o situație fără precedent. Până și unii rabini ortodocși au permis utilizarea tehnologiei strict interzisă în zile de sărbătoare, pentru a crea punți de comunicare în aceste vremuri când apropierea fizică este proscrisă. Oare vor deveni mai toleranți, mai flexibili, după ce primejdia a trecut?

Pandemia a scos la iveală ce e bun în om... Ar fi frumos! Nu chiar întotdeauna. Teoriile conspiraționiste mișună, care mai de care mai absurde. Bineînțeles, printre alte absurdități, - se putea altfel? - "cei cu nasul mare și coroiat" au meșterit virusul, l-au răspândit, fac afaceri și mulți-mulți bani! Măcar de ar accepta atotștiutorii un lucru: Nasul mare și coroiat e rar, zău, în jurul meu nu văd niciunul! În rest, nici nu încerc să-i conving că debitează fantasmagorii.

Ce va fi după ce am ieșit din robia virusului? Lumea nu va mai fi ca înainte, se zice, se va produce o resetare radicală. Exodul și morala ei decantată sunt rememorate în fiecare an. Nu e niciun secret că libertatea și respectul pentru străini nu sunt practicate în mod constant, dar principiile fac parte din memoria noastră colectivă și sunt repere morale. Cum se va reflecta această încercare în viața noastră individuală și în societate? Ce vom învăța din ea?

Cred că ne vom simți mai firavi, mai vulnerabili, mai puțin aroganți, mai precauți. Am fost nevoiți să ne ascundem în bârlog, am fost neputincioși în fața pandemiei. Oare vom fi nevoiți să ne pitim din nou? După 19, vine, cândva, undeva, 20...

Vom căuta contactul uman, dar poate ne vom schimba obiceiurile și vom evita atingerea fizică, îmbrățișări și pupături. La urma urmei este o deprindere culturală

specifică doar în anumite regiuni ale lumii. Între paranteze fie spus, îmi va veni greu.

Poate că, așa cum a fost în alte situații de criză, – epidemii de ciumă, războaie, crash-uri economice -, criza va fi un catalizator al progresului. Va urma, după o scurtă perioadă de depresiune, un Wirtschaftswunder? Descoperiri fenomenale în medicină? În inteligența artificială? Se va lucra mai mult acasă? Nu se vor mai construi birouri, ci locuințe mai mari? Într-o lume în care proliferază mijloacele de comunicație, vom fi, în mod paradoxal, mai izolați fizic decât vreodată?

În state democratice vor ști conducătorii de stat, oricum cu predilecție pentru autocrație, să renunțe la puterile excepționale pe care și le-au însușit în perioada crizei? Oare s-au învățat guvernele și cei care le aleg să investească în sistemul sanitar? Vom asista la recrudescența individualismului și naționalismului, continuarea trendului din ultimii ani, sau va crește coeziunea și solidaritatea? Multe întrebări la care răspunsul nu va întârzia să vină în viitorul apropiat.

Suntem în carantină. Vom celebra Pesah într-un alt spirit ca de obicei, vom fi mai îngândurați, mai puțin veseli, dar mai conștienți de ce este esențial și încrezători că vom învinge. Pesah sameah, sănătate și bucurie în libertate!